

باغبانی دقیق

تلاش‌ها در اصلاح پایه‌های درختان پسته در کشور

حسین حکم‌آبادی

ایستگاه تحقیقات پسته دامغان، مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی استان سمنان (شاهرود)، ایران

*نویسنده مسئول: Hokmabadi@pri.ir

چکیده

پسته (*Pistacia vera* L.) به‌عنوان یکی از مهم‌ترین محصولات باغی و سومین کالای صادراتی ایران از اهمیت اقتصادی ویژه‌ای برخوردار است. پسته به‌عنوان آخرین محصول کشاورزی قابل کشت در بیشتر مناطق پسته خیز ایران، نقش اولین کالای کشاورزی صادراتی را ایفا می‌نماید؛ بنابراین تلاش در جهت حفظ این محصول که تنها با تکیه بر تحقیقات امکان‌پذیر است، نه‌تنها منافع اقتصادی حاصل از کشت آن را به دنبال دارد بلکه مزایای ناشی از کویرزدایی را نیز به همراه دارد. تحقیقات وسیعی برای یافتن پایه‌های مقاوم به کیفیت‌های بد آب (شوری و سمیت املاح) لازم است، تا بتوان هم دامنه آب‌های قابل استفاده برای پسته را وسیع‌تر کرد و هم مناطق بیشتری را به زیر کشت پسته برد. بیماری گموز یکی از مهم‌ترین بیماری‌های پسته در ایران بوده و سالیانه تعداد زیادی از درختان بارور پسته در باغات موجود در اثر این بیماری از بین می‌روند که به علت نبود پایه‌های مقاوم، امکان واکاروی آن‌ها تاکنون وجود نداشته است. اکثر باغات پسته کشور در مناطق خشک و نیمه‌خشک و کویری واقع شده‌اند که دارای آب و خاک شور می‌باشند. کم‌آبی و کیفیت پائین آب آبیاری باعث کاهش میزان محصول شده است. متأسفانه پایه‌های مورد استفاده در باغات پسته، بذری بوده و هیچ‌گونه توجهی به انتخاب پایه مناسب نشده است. با توجه به اینکه در مناطق پسته‌کاری با توجه به کیفیت بد آب و خاک و کم‌آبی تقریباً امکان کشت هیچ‌گونه محصولی به‌غیر از پسته فراهم نیست، بنابراین بایستی نسبت به یافتن پایه‌های مقاوم در بین پایه‌ها و فنوتیپ‌های موجود و یا از طریق هیبریداسیون درون و بین‌گونه‌ای اقدام نمود. یکی از مهم‌ترین مشکلات در توسعه باغات عدم ایجاد و معرفی ارقام و پایه‌های اصلاح شده جدید با اهداف متفاوت می‌باشد. البته در ارتباط با پایه‌ها مشکلات بیشتر می‌باشد چراکه از نظر تنوع ارقام کشور ایران یکی از پر متنوع‌ترین منابع ژنتیکی را دارا می‌باشد. در سال‌های اخیر تلاش‌های زیادی در اصلاح پایه‌های از طریق هیبرید بین‌گونه‌ای و درون‌گونه‌ای از یک طرف و از طرف دیگر برنامه‌هایی جهت گزینش پایه‌های بهتر انجام شده یا در حال انجام می‌باشد که در این مقاله سعی شده به جمع‌بندی یافته‌ها و پژوهش‌های یک دهه اخیر پرداخته شود.

کلمات کلیدی: گموز، شوری، خشکی، تنش، سرما